

GRUDIA

Štev. 9.

1929.

Leto VI.

VSEBINA ZVEZKA 9.

JANKO VESELINOVIC: Marta. — JANŽE: Napredek kmeškega gospodarstva je odvisen predvsem od njegove prinosnosti. — ING. I. ZAPLOTNIK: Beležite in računajte! — GUSTAV STRNIŠA: Sejalka mladosti. — TINE KMET: Nekaj misli o kmetijskih tekmah. — Zadrudni kongres v Ljubljani. — Zadrudni tečaj v Ljubljani. — KOTICEK ZA DEKLETA. — ORGANIZACIJA. — SLOVANSKI AGRARNI SVET. — ZA ZABAVO IN SMEH.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—, Za dijake in vojake Din 20.—,
V podrobni prodaji stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Miklošičeva c. 4. — Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača. — Urejuje: Uredniški odbor. — Odgovarja: dr. Janže Novak, Linhartova ul. 20.

Poravnajte naročnino!

Z odlašanjem delate „Grudi“ sitnosti in stroške. Če vam je list ljub, storite napram njemu svojo dolžnost. Uspeh „Grude“ je odvisen tudi od vaše vestnosti.

NAJBOLJŠI

v materijalu
in
lepih opreмах
so edino

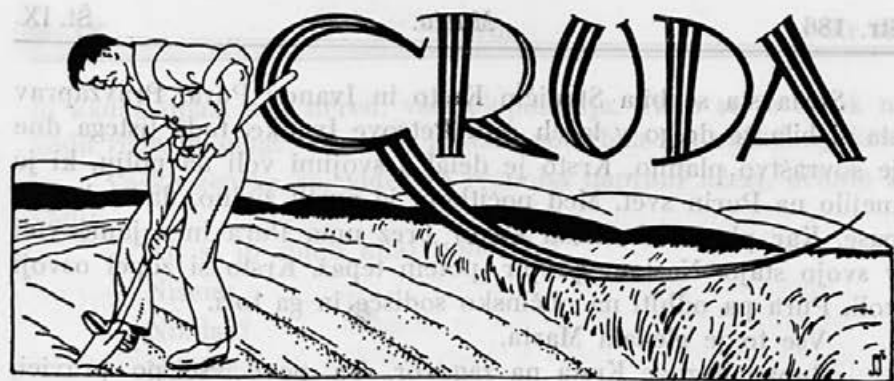
GRITZNER in ADLER

šivalni stroji in kolesa, za dom in obrt, pletilni švicerski stroj **DUBIED**, pisalni **URANIA**.

Ugodni plačilni pogoji - pouk brezplačen samo pri

Josip Petelinc
Ljubljana.

Pridobivajte
novih naročnikov
na
„GRUDO“

VI

MISEČNIK
ZA LJUDSKO
PROSVEITO

9

Janko Veselinovič:

Marta.

Čudno dekle! Zagotavljam vas, da takega še niste videli! Ni nikakšna lepota, nekaj čisto navadnega je. Čvrsta, zdrava plavka, bujnih las in bistrih plavih oči, ki te znajo pogledati tako prodirljivo, da nehote poveseš svoj pogled. A živ vrag. Govori in smeje se na vse grlo, ti pa se kar ne moreš nagledati beline njenih drobnih zob. Toda ne vedno. Včasih povesi glavo in umolkne ali pa po tihem prepeva tja predse. Tedaj je ne spraviš v smeh, pa če bi se še tako pačil okrog nje. Pogledala bi te mirno in bi rekla:

— Pusti me!

— Kaj ti je?

— Nič.

— Ti je kdo kaj storil?

— Nihče.

— Kaj pa je?

— Saj ti pravim, da nič. Še sama ne vem, kaj!

Več ne spraviš iz nje.

A pripomniti moram — roko na srce —, da Marta ni lagala. Če bi ubila človeka, priznala bi ti, čim bi jo vprašal. Vsakdo je to vedel in vsakdo ji je verjel. Če pravi Marta tako, potem je resnica.

Kot dokaz naj povem sledeče:

Sprla sta se bila Staničin Krsto in Ivanov Pura. Pravzaprav sta si bila že dolgo v laseh radi Petrove Ivanke, toda tistega dne je sovraštvo planilo. Krsto je delal s svojimi voli na polju, ki je mejilo na Purin svet. Med počitkom je pustil živino, da malo popase. Kar plane od nekod kakor brez uma Pura in zajame voli v svojo stajo. Nastane prepir, potem tepež. Krsto si zopet osvoji voli, Pura pa odhiti na občinsko sodišče in ga toži.

Vse to je gledala Marta.

Župan pozove Krsta na zagovor. Ta pove vse po pravici, sklicujoč se na Marto. Župan pokliče še Marto.

— No, Marta, povej nam, kar veš!

Marta lepo pove.

— Ni bilo tako, pravi Pura. — Naj priseže!

Toda župan ga samo s pogledom ošine, pa reče:

— Marta ne laže!...

Tako, vidite, so mislili o Marti vsi, ne le župan, temveč tudi gospod ter možje in žene.

II.

Zivela je z materjo tam na koncu vasi, ki je le malo kukala iz sadnega drevja. Njena mati Zivana je bila otresita, stara in krepka, ostra kot britev in modra kot možakar.

Druga drugi sta bili vse na svetu. Zivana, ki je bila že šestnajst let vdova, v vseh teh letih ni nikdar mislila na drugo možitev; nikdar ne bi mogla zapustiti hišice, ki sta si jo postavila z rajnim in še bolj osirotiti malo triletno detece, ki ji ga je zapustil. Ostala je sama z Marto, misleč v sebi:

— Naj ima otrok vsaj mater, ko je izgubil očeta.

Vendar je ona tega otroka nekam čudno vzgajala. Saj ga je ljubila — in še kako ljubila! — vendar nikdar ni bilo videti, da bi ga milovala, kot milujejo in božajo druge matere svoje otroke. Vedno je bila resna in premišljena.

— Marta!

— Čujem, mati!

— Pazi na piščeta, da jih ne odnese vrana. Saj veš, koliko dela je z vsakim piščetom.

In Marta čuva in šteje cel božji dan, trosi jim in jih poji, zvečer pa jih zapira v kurnik.

— Marta, ne spodobi se, da hodiš nepočesana!... Ne spodobi se biti bos!... Ne spodobi se, da si umazana!... Mati opazi vse

in kadar opazi kak nered, vselej opominja. Tako se je otrok navadil reda in snage, da sta ji postala potrebna kot vsakdanji kruh.

Vaške ženske so, videč to resnobo napram hčeri, očitale Zivani:

— Ali si jo sploh kdaj pobožala?

— Nisem.

— Nikdar?

— Nikdar.

— O, grešna duša!

— Zakaj? Razvadila naj bi jo — seveda, in ko bi umrla bi ostal otrok sam, razvajen in ne bi si znal pomagati.

— Ja, ali nimaš srca?

— O, imam ga, pa ga stisnem v njeno dobro? Kakšna mati bi bila, če ne bi znala zatajiti svojega srca? Ali ni tako bolje, a?... Danes naj jo poljubljam in stiskam k sebi, jutri naj bi jo tepla? Ne morem! Še krcnila je nisem nikdar, pa poglejte v kajžo — vse v njej je delo njenih rok!...

In zares je bilo veselje pogledati v njeno hišico! Vse je bilo snažno in v redu. Vsak kotiček je dihal prijetnost in udobnost. In kako je bilo vse urejeno! Vsak predmet je bil na svojem mestu in če si najmanjšo stvarčico premestil, že ni bilo več lepo. Glej, kako se tamkaj sveti očetova puška in njegove pištole!... In v vsem prostoru duh po bražiljki, kakor v cerkvi...¹

Žene gledajo in oneme. Kar je res, je res, prav ima Živana.

V delu so jima minevali dnevi. Živana je bila nekdanj najboljša vezilja; zato je tudi Marta naučila vsega, kar je sama znala.

Ko se zmračí, povečerjata kar tam ob ognjišču sladko in prijetno svojo revno večerjico. Potem Marta pospravi in pomije in obadve ležeta.

Ko se umiri vse, ko se le še tu pa tam oglasi lajež psa-čuvaja, tedaj pokukajo skozi mala okenca svetle zvezde, pokukajo in vidijo sivo glavo, sklonjeno nad lepim rdečim obrazom. Tedaj poljublja in miluje Živana svojo hčerko.

Ure minevajo, ona pa bdi nad njo, opazuje njeno enakomerno dihanje, potem se prekriža, pogleda kvišku in zašepeče:

— Moj Bog, oče in prijatelj vseh šibkih, ohrani jo!...

¹ Bražiljka, srb.: bosiljak, ki ga srbska dekleta visoko cenijo, nekako kot pri nas roženkravt.

III.

Dnevi so minevali. Srčnost in dolžnost sta bili bogastvo mirne in čiste kočice. Njen okras pa je bila čista vest. Marta je rastla kot vrba iz vode in bila pri tem modra in nedolžna. Bila je ponos matere.

Lepega dne jo Živana „zadevojči“² Kupi ji lep modrček, ureže ji tanke srajce, pa jo obleče kot za poroko.

— Pojdi, otrok, malo v kolo. Pokliči Sretenovo Milico in pojdita skupaj.

In ko odhaja, gleda za njo in je ponosna, kot bi bila sezidala cerkev.

Marta se oglasi pri Milici, prime jo pod roko in hajd' v kolo.

Fantje in dekleta jo sprejmejo med se, fantje seveda s ploho šaljevih klicev. Toda dekleta ju obkrožijo in jamejo hvaliti Marto:

— Lepa si, sestrice, kot rdeče jabolko! ji zakliče Mirkova Pajka.

Marti je nerodno, glavo je povescila, a lice ji kar barvo izpreminja.

— Ali si bodo fantje vratove polomili! — Stavim, da se ji bo Čedomil takoj približal!

— Kdo?... Čedomil?... On že ne! zatrjuje Jela.

— Pa bo!

— Ne bo!

— Koliko staviš, da bo?

— Kaj vendar misliš? Čedomil se še nobeni ni približal! On je bogatašev sin. V naši vasi je ni, ki bi bila zanj dovolj dobra, — se razburja Jela.

— Marti se gotovo približa, — trdi Pajka. — Samo pazi! Fant je muhast, bogat, pa razvajen! Pa kaj bi se kregale, v kolo! Glejte, se že zbirajo!

Povleče Marto v kolo, pa se uvrstita poleg kolovodje. Fantje drobe, drobe, a Marta poveša glavo in se sramuje pogledati kogarkoli.

Ko godec prestane in se kolo razpusti, se začuje od vseh strani klic.

— Tu je! Čedomil je prišel!

Marto prevzame nekaj čudnega. Zaslutila je, da se bo zgodilo nekaj strašnega; prevzame jo čuden trepet, neka groza, tako, da jo Pajka, ki ji je držala roko, vpraša:

— Kaj ti je?

² Kadar deklica odraste, jo uvedejo v družbo vaške mladine. Op. prev.

— Nič — zašepče v odgovor.

Čedomil se približa. Bil vam je pravi vaški gizdalin. Kapo postrani na polizanih laseh, je s priprtimi očmi pogledal po dekletih. In te črne oči so sijale skozi poluzaprte dolge trepalnice kot zvezde, da se ni dalo pogledati vanje.

— Bog daj dobro!

— Bog daj!

— Vsi zdravi?

— Hvala Bogu!

— Pa ste se naplesali?

— Smo. Saj vidiš!

Pogleda okrog sebe in ko vidi Marto, jo mahne naravnost k njej in ji poda roko.

— Kako se imaš, sestra?

Marti se je vrtelo v glavi. Komaj zamore odgovoriti. Zdelo se ji je, da se bo zdajci svet pogreznil; še bolj pa se ustraši, ko zasliši, kako reče Pajka Jelici:

— Ti nisem pravila?

— Kaj pa? — vpraša Čedomil.

— Nekaj!

Dekleta v smeh, toda on se ne zmeni zanje, marveč gleda Marto.

— Česa si se ustrašila?

— Saj se nisem.

— Si plesala?

— Sem.

— Znaš plesati?

— Pravzaprav ne znam — vendar — tako —

— Navadili te bomo... Čigava si?

— Živanina.

— Brankove Živane hči?

— Da.

— Kaj, da ima Živana tako hčer?...

Ni mu odgovorila. On jo je gledal z neprikritim dopadajenjem. Čimdalje bolj mu je ugajala. Ni se mogel več premagovati:

— Kako ti je ime?

— Marta.

— Ali veš, Marta, da si lepa?

Najraje bi se bila pogreznila v zemljo, tako jo je bilo sram. Da bi ji vsaj ne bil povedal tega pred dekleti, lepo bi se ji zdelo — zdaj pa se je le zelo sramovala.

— Prav zares! Videl sem že dosti deklet, take lepote pa še ne!

— Izginil mu zakličče Pajka. — Kaj spravljaš dekleta v zadregu! Poznamo te! Pri tem prime Marto za roko in jo objame. Toda Čedomil se ne da odgnati.

— Kdo jo spravlja v zadregu? In kako poznaš ti mene?... Kdaj sem še s katero od vas tako govoril? Kdaj, povejte!

— Toda tako se ne govori z dekletom! mu odgovarja Pajka.

— Kako pa?

— Kaj bi te učila! Veš, da ima še mater, da ni, da bi se vsakdo obregnil ob njo.

On umolkne.

Godec zaigra, kolo se sprime. Pajka zopet odvede Marto v kolo. — Tam ob plotu se je naslonil Čedomil in ne sname svojih oči z Marte. Vstopil bi se rad med Pajko in Marto, pa ga je sram. Kdaj se je še prijel fant dekleta! Dekle se prime fanta!

Kolo je rastlo in se večalo — njemu se je zdelo celo večnost. Jezili so ga nagajivi pogledi Pajkini, njeno šepetanje in sklanjanje k Martinemu ušesu.

— Kaj le šepeče, da bi jo vrug! Saj vem, zdajle ruje proti meni!

Obvzame ga čudno nerazpoloženje. Vse se mu zdi strašno dolgočasno. Vzdahne globoko in odide.

Njegov odhod ni bil po volji Marti. Zakaj ga Pajka jezi?

— Ničesar hudega mi ni storil! Lepo me je vprašal, še dotaknil se me ni!...

Kolo se razpusti. Marta se oprime Milice in stopi k Jeli in Pajki.

— Pa si ga odgnala — se obrne Jela k Pajki.

— Koga?... Takle se ne da odgnati! Če se ne vrne sedajle vsak hip, me lahko ubiješ! Poznam ga predobro!

Marti je naenkrat zopet odleglo. Vesela deklica občuti nekaj, kar doslej še ni čutila...

Res, Pajka je pravilno napovedala. Iznenada plane Čedomil med nje. Marti zasijejo oči, ko ga zagleda.

— Kje si bil? ga vpraša Pajka.

— Po opravkih — odgovori in težko prikriva jezo.

— Seyeda! — reče Pajka.

— Kaj; seveda?

— Nič. Kadar ima človek opravke, jih mora opraviti — ga zbode Pajka in pomežikne, da je Čedomilu kar nerodno.

Solnce je zašlo. Kokoši so posedle po gredah. Oddaleč se čuje pastirjev glas, ki vrača čredo.

— Mislim, da bi šli domov, — reče nekdo.

— Pojdimo! —

Krenejo. Pajka spremi Marto in Milico do doma. Čedomilu so od jeze nabrekle žile na čelu, toda moral jo je pogoltniti.

Blizu Martine hiše se Milica poslovi in Pajka se okrene k Marti:

— Da nisi name jezna?

— Zakaj?

— Ker sem odbila Čedomila.

— Res, nisi storila prav. —

— Pozneje mi boš še hvaležna! Ti ga še ne poznaš! Vendar, če se jeziš...

— Ne jezim se.

— Dobro torej. Lahko noč!

— Lahko noč!

(Dalje prihodnjič.)

Janže:

Napredek kmetskega gospodarstva je odvisen predvsem od njegove prinosnosti.

Svetovne gospodarske razmere so kmeta prisilile opustiti takozvano naturalno gospodarstvo in preiti k pretežno denarnemu gospodarstvu. O naturalnem kmetskem gospodarstvu govorimo takrat, kadar kmet krije svoje potrebe z domačimi, lastnimi proizvodi. V dobi denarnega gospodarstva pa skuša kmet dobiti denarna sredstva za nakup vsakdanjih potrebščin. Denarno gospodarstvo je na vsak način višje vrste in znak razvitejše družbe, ker predpostavlja delitev dela. Delo je v tem slučaju delitve med stanove in poklice uspešnejše, ker opravlja vsakdo tisto delo, za katero je najsposobnejši.

Kljub temu pa ravno na kmetih opažamo, da se kmet v težkih časih vrača k naturalnemu gospodarstvu. To smo n. pr. opazili med vojno, ko je začel celo obleko pridelovati doma. Danes moremo ugotoviti nov vzrok vračanja k naturalnemu gospodarstvu. Nesorazmerje med prodajnimi cenami, ki jih dobiva kmet za svoje proizvode, in med kupnimi cenami, ki jih daje za tovarniške in obrtne izdelke, je našega kmeta obubožalo. Za mnogo truda in za veliko količino cenениh kmetskih proizvodov dobi kmet le

malo denarja, za to malo denarja pa še manj tovarniških in obrtnih proizvodov, tako, da z denarnim gospodarstvom kmet ne more kriti svojih nujnih potreb, še manj pa potreb, ki smo mu jih privzgojili s tem, da smo ga izobrazili. Če se kmet vsled tega mora svojim kulturnim potrebam odpovedati, če se mora vsled tega vračati k naturalnemu gospodarstvu, je to nezdrav pojav, ki pomeni kulturno propadanje slovenskega naroda.

K opisanemu nesorazmerju cen pristopi še prevalitev davčnih bremen na široke kmetske vrste. Posledica vsega tega je nujno neprinosnost, nerentabilnost kmetskega gospodarstva. S tem, da se kmet vrača k naturalnemu gospodarstvu, skuša očuvati prinosnost svojega gospodarstva. Nobeno očitiranje nazadnjaštva in nobeno pridiganje o napredku ne more tega preprečiti. Napredka ne more biti v kmetijskem gospodarstvu, če ta napredek ne povečava njegove prinosnosti. Ravno s tega stališča pa se o vprašanju našega kmetskega gospodarstva najmanjše, ali sploh ne govori. Kakor je tudi res, da je prinosnost kmetskega gospodarstva odvisna od strokovne izobrazbe in tehničnega napredka, vendar ta dva pogoja, kakor se pri nas običajno prikazuje, nista prva in glavna. Neprinosnost kmetskega gospodarstva namreč onemogočuje takó izobraževanje kakor tehnični napredek kmeta. Posebno tehničnega napredka ne more biti, če ta rentabilnosti kmetskega gospodarstva ne dviga. Kmet bo dražje, izčrpno (intenzivno) obdelovanje, n. pr. z umetnimi gnojili opustil, če se bo s tem njegov osebni zaslužek zmanjšal. Ta opustitev je lahko za njega koristna, četudi je za splošnost vedno škodljiva.

Prvi pogoj vsakega blagostanja, vsake kulture in vsakega napredka na kmetih je prinosnost, rentabilnost kmetskega gospodarstva. Gori opisana nesorazmernost in hujša davčna obremenitev širokih vrst delovnega ljudstva sploh pa ima za posledico neprinosnost kmetskega gospodarstva, ki traja že skozi leta in zavzema že obliko prezadolžitve in obubožanja. Ker je s tem odvzet tovarniški in obrtni produkciji glavni potrošač, pomeni kriza našega kmetskega gospodarstva tudi splošno gospodarsko krizo. Če poiščemo kdo je kriv opisanemu nesorazmerju cen in davčni preobremenitvi kmeta, bomo našli krivca v napačni gospodarski politiki države, v kateri pride do izraza požrešnost kapitala, ki hoče zaslužiti danes čim več, četudi bi jutri vsled tega vse propadlo. Ta kapital je pri nas toliko brezobzirnejši ker je tuj in se lahko iz morebitne propasti vedno potegne nazaj in reši.

Kdor hoče torej naš gospodarski problem iskreno reševati, bo prišel z vprašanjem prinosnosti kmetijskega gospodarstva. Pri tem bo moral nujno ugotoviti, da je po važnosti v prvi vrsti naša uvozna trgovina in industrijska ter obrtna produkcija. Te bi morale nuditi našemu kmetu potrebne proizvode po tako solidnih in nizkih cenah v nakup, da bi to bilo v sorazmerju s cenami, ki jih dobi kmet za svoje proizvode. Cene kmetijskih proizvodov so povsem odvisne od svetovnega trga. Vsled velike produkcije in hiperprodukcije v vseh deželah je medsebojna konkurenca cene teh proizvodov potisnila na najnižjo stopnjo, tako da so danes nižje kot so bile pred vojno. Tudi proizvodnja industrijskih in obrtnih izdelkov je silno narasla, je nadkrilila predvojno proizvodnjo in se tudi tukaj more govoriti o hiperprodukciji na svetovnem trgu. Kljub temu pa ni konkurenčnega pritiska na cene, temveč drži kapitalistična gospodarska politika cene visoko potom carinskih zaščit, kartelov itd. Od našega neukega kmeta se zahteva, da je konkurenčen na svetovnem trgu, od naše industrijske in obrtne proizvodnje, katere nosilci so šolani ljudje, pa se tega ne zahteva. To je v toliko usodepolnejše, ker ta tuji kapital ravno tem potom požira naše pravo narodno premoženje, obenem pa odvzema našemu človeku, t. j. kmetu kot nositelju vsega našega narodnega premoženja, vsako možnost za kulturne in gospodarski napredek.

Če bi se torej sešli res pravi predstavniki, pravi naši gospodarski krogi, bi ti krogi predvsem razpravljali o tem vprašanju. O krogih, ki so se sešli pred kratkim v Beogradu in so razpravljali samo o izvozni trgovini, pa moramo ravno za to, ker so razpravljali samo o izvozni politiki in so se globini samega vprašanja izognili, reči le to, da niso imeli pred očmi našega gospodarskega vprašanja, temveč svoje dobičke.

O pospeševanju našega poljedelstva so govorili samo s stališča, kot da je odvisno le od večje izobrazbe in večjega tehničnega napredka našega kmeta. Napravili so načrte, kako izboljšati in dvigniti poljedelsko produkcijo, ne da bi obljubili kmetu, da bo on od take izboljšane in pomnožene produkcije kaj imel, ne da bi obubožanemu kmetu povedali, kje naj vzame kapital, ki je potreben za tako izboljšano produkcijo. Kot glavnemu potrošaču se ima zahvaliti za svoj napredek naša industrija in obrtnija, ki jo drži kmet pokonecu s tem, da ji plačuje visoke monopolske cene, četudi sam zraven obubožava. Zahtevati od njega, da pri tem fundira (vloži kapital) in dvigne v pogledu kakovosti in količine še svoje kmetijsko gospodarstvo — to se pravi zahtevati od njega ne-

mogoče. Že prva naloga ga osiromašuje in sili, da se vrača k naturalnemu gospodarstvu in da se odpoveduje svojim kulturnim potrebam.

Vendar pa je treba pripomniti, da naš kmet strokovne izobrazbe in tehničnega napredka ne zamejuje. On o njem sanja, on obžaluje, ker ne more pristopiti k naprednejšemu gospodarstvu. Govorice o konzervativnosti in nazadnjaštvu našega kmeta so bajke. Vsakega novega pridelovanja, bodisi v pogledu vrste ali v pogledu načina, se naš kmet poprime, samo če se mu obeta dobiček. Naj samo spomnim na številne poskuse hmeljarstva, ko je ta panoga obetala dobiček. Toda neprinosnost ubija vsak polet.

Naš kmet se zaveda težavnosti borbe za trg, ki jo vodijo naši kmetski proizvodi na svetovnem trgu. In se tudi zaveda, da je trgovec-izvoznik njegov glavni zaveznik v tej borbi. Glavni učitelj proizvajalca je bil vedno trgovec. On mu pove kakšno naj bo blago, da bo našlo kupca. V tem pogledu je zborovanje gospodarskih krogov (trgovcev-izvoznikov) vendar velikega pomena. V tem pogledu so važne sledeče ugotovitve:

Izvoz našega žita, fižola, koruze itd. je otežkočen, ker ne pridelujemo enotnega tipa žita, fižola, koruze itd. Tako n. pr. sejemo 209 vrst pšenice, 186 vrst fižola, številno vrst koruze, rži itd. Mešano blago pa ni za svetovni trg, ker zanj ni odjemalca, posebno ne po primerni ceni. Zbiranje raznih sort v vagonске količine, pa je težavno in drago. Zato se treba odločiti za eno vrsto, ki je za vsako pokrajino najprikladnejša in gojiti le to vrsto. Prav je, če bo s primernimi merami skušala država doseči ta cilj. Na državnem imetju ima pripravljene ogromne množine pšenice istega tipa, iste sorte in jo hoče nuditi pod primernimi pogoji za seme.

Isto velja za živinorejo, prašičjerejo, perutninarstvo itd. Posebno kar se perutninarstva tiče, je ugotovljena zanimiva okolnost, da smo v preteklem letu dobili za vse izvoženo žito 271 milijonov Din; za jajca in perutnino pa 635 milijonov Din. In vendar naš kmet ravno to panogo ne ceni in jo zanemarja. O pasmi ne vodi računa, njemu je enako vredna kokoš, ki nosi letno povprečno 50 do 60 jajc, kot kokoš, ki jih znese 150—160 letno.

Nekaj sličnega je pri nas s sadjarstvom, tako važnim ravno za Slovenijo.

Ti nauki so za nas kmete od neprecenljive važnosti. Prepričan sem, da za nas niso novi. Prepričan sem pa tudi, da jih bo naš kmet, osiromašen do skrajnosti, mogel v praksi le malo upoštevati. Saj je vendar o umetnih gnojilih tako dobro poučen, pa jih more

v praksi le malo uporabljati. Tudi kmeta ne vodijo k napredku pridige, temveč dobiček. Le v kolikor bo imel kapitala, ki je potreben za nova podjetja v kmetijskem gospodarstvu in v kolikor bo z njimi zaslužil, le v toliko bodo pridige in nauki postali meso in kri. Če se z drugačno državno gospodarsko politiko ne bo osiguralo kmetskemu gospodarstvu prinosnosti, pa bodo ostale vse slične ugotovitve mrtva črka na papirju, kakor to opazujemo že desetletja.

Tudi večja strokovna izobrazba in tehnična sposobnost dvigata prinosnost kmetskega gospodarstva. Če kmet več pridelaja, imamo čisto gotov vsi mi skupaj več kmetijskih pridelkov na razpolago. S tem pa ni rečeno, da je kmet zase več prigospodaril. Prinosnost kmetskega gospodarstva je torej v prvi vrsti odvisna od razmerja cen, ki jih on dobi za svoje pridelke na eni strani s cenami, ki jih on plača za industrijske produkte na drugi strani. To je pa odvisno od vsakokratnih političnih razmer. Dokler kmet ne bo imel na te razmere nobenega vpliva, tudi gornje razmerje med cenami ne more biti zanj ugodno.

Ing. I. Zaplotnik:

Beležite in računajte!

Zivljenje se modernizira; kulturne in tehnične pridobitve prodirajo vedno hitreje iz mest na deželo, na vas. Vsled modernizacije vasi rastejo potrebe podeželskega ljudstva. Vzporedno rastejo tudi javne dajatve, ki služijo za pokritje javnih potreb, to je potreb države, samouprave, občine. Vse te javne dajatve pa končno plačujejo revnejši delovni sloji, ki teh bremen ne morejo več prevaliti na druga pleča, to so kmetje in delavci. Kajti tovarnar in trgovec davke in doklade enostavno zaračunata v ceno, po kateri kmet in delavec kupujeta svoje potrebščine. Ne more pa tako kmet, čeprav je kmetski stan najštevilnejši. Višina njegovih pridelkov je odvisna od naravnih činiteljev, na katere on nima vpliva, vsaj v toliki meri ne, kot je to mogoče tovarnarju z ozirom na njegove produkcijske faktorje. Vrh tega je navadno nepoučen tudi tam, kjer bi mogel vplivati. Dalje je neorganiziran in finančno šibek, kar mu onemogoča uporabo onih sredstev, ki so organiziranim, premožnim trgovcem na razpolago. On ravnó vsled svoje številnosti in neorganiziranosti ne določa cene svojim pridelkom, pač pa mora mirno in ponižno gledati, kako mu to ceno določijo drugi. Ceno pa določujejo po razmerju med ponudbo in popra-

ševanjem. Čim več ponudb, tem nižja cena. Ponuja pa oni, ki rabi nujno denar, to je kmet, ki tudi mora živeti, zraven pa še indirektno in direktno vzdrževati vse javne ustanove. Dokler so kmetovi dohodki toliki, da lahko z njimi pokriva stroške in zraven dobiva plačilo za svoje neumorno in trudapolno delo, je stanje še vedno vzdržno. Drugače pa izgleda stvar, kadar začnejo stroški presežati dohodke, a plačilo za delo izostane. Tako stanje vlada pri nas. Da to ni zdravo, je umevno; potrebno je izboljšanje razmer, sicer bodo propadli posamezniki, pa tudi celota.

Kako pa naj izboljšamo razmere, ki nikakor niso razveseljive? Zato je več sredstev, ki so pravilno uporabljena in harmonično izvedena, v stanju, do gotove meje odpomoči bednemu stanju našega podeželja. Pogrešno pa bi bilo misliti, da se da bolno stanje ozdraviti preko noči, kajti takih čudežnih lekov ni še nihče iznašel.

Pri nas pridelamo razmeroma malo; to kar iztisnemo iz zemlje, se izvrši z velikimi stroški. K temu se pridružuje še tretje zlo: ne znamo dobro prodati, ker ne znamo ali nočemo upoštevati zahtev tržišča. Čim bomo v stanju, te nedostatke odpraviti, se mora tudi naš položaj izboljšati. V to svrho je potrebno prvič povečati in poceniti produkcijo, drugič pa organizirati prodajo. Za eno in drugo je potrebno strokovno znanje in stanovska zavest.

Če k bolniku pokličemo zdravnika, ta bolnika najprej pregleda, nato šele zapiše zdravila. Tudi kmetško gospodarstvo je tak bolnik, ki ga je potrebno pregledati. Tak pregled obavimo z računom. Brez računanja (kalkulacije) si danes ne moremo zamisliti gospodarstva, ki bi moglo napredovati in procvitati. Na podlagi računa zaključujemo, kaj je treba pri gospodarstvu spremeniti in kaj opustiti, da bomo dosegli oni uspeh, ki je v danih okoliščinah sploh mogoč. Da pa bodo ti zaključki pravilni, je neobhodno potrebno voditi točne beležke o vseh prejemkih in izdatkih, o višini in dobroti pridelkov, o potrošnji v domačem gospodarstvu, o povečani ali zmanjšani vrednosti živega (živina) in mrtvega (stroji, orodje, zgradbe) inventarja. Vse te beležke vsako leto enkrat sestavimo po skupinah za vsako vrsto kulture in vsako panogo živinoreje posebej. Upoštevati moramo seveda tudi delo, ki je za eno ali drugo skupino potrebno. Ko tako za vsako grupo posebej primerjamo dohodke s stroški, vidimo, kaj se nam splača, oziroma bolje splača, kaj se ne splača. Panoge, ki nam ne dajejo haska, skušamo prihodnje leto zboljšati, če to moremo doseči z razpoložljivimi sredstvi, če pa to ne gre, jih je bolje opustiti. Najdobička-

nosnejše panoge še izboljšujemo in jih po možnosti razširimo. Seveda moramo beležke voditi točno in vestno, da bo imel račun zdravo podlago; kajti vsaka površnost se bi maščevala. Za točno beleženje je potrebno samo dobre volje; čas, ki ga s tem porabimo, ne bo nikdar zgubljen in trud, ki ga bomo s tem imeli, bo vedno dobro plačan.

Kalkulacija nam pokaže, kateri deli gospodarstva najbolj bolehajo. Ona nam da podlago za izboljšanje gospodarstva. In ko enkrat tako podlago imamo, se šele moremo s pridom poslužiti tudi drugih sredstev, ki služijo istemu cilju: doseči rentabilnost kmetije. Zato ob prostem času svinčnik in papir v roko, da dobite podatke za kalkulacijo!

Gustav Strniša:

Sejalka mladosti.

*O mladost, sejalka pestrih dni,
mnogo si mi, mnogo ponudila;
vse objestna duša je vrnila,
da uživala tvoje je slasti.*

*Nisem svojih del ti v znoju dal
na oltar, sem daroval dni mlade:
strast, razkošje, srečo, svoje nade,
da izpraznil sem do dna bokal.*

*Zdaj mladost smehljaje mimo greš:
„Dušo si mi žrtvoval bogato,
dalje grem, zašlo je solnce zlato,
nikdar več me ne uzreš!“*

Tine Kmet:

Nekaj misli o kmetijskih tekmah.

Sledeči dopis smo prejeli iz vrst naših kmet. fantov. Ker smatramo, da je dobro, ako tudi naši manj šolani člani izrazijo svoje misli in nasvete, z veseljem objavljamo ta dopis.

Življenje v naravi, življenje z naravo nudi človeku tisti nenadomestljivi užitek, ki ga priroden, nepokvarjen človek ne more pogrešati. Iz narave črpamo moč, zdravje, pogum, razvedrilo. Mi deželani, ki vse življenje prebijemo tesno združeni s naravo, teh dobrot, ki nam jih ona nudi, ne občutimo tako živo kot meščani,

ki si morda le enkrat na teden lahko privoščijo njene dobrote. Meščan, vklenjen ves teden med zaprašene mestne zidove, si v nedeljo išče razvedrila, moči in zdravja v prosti naravi. S tem priznava naravo, gibanje in življenje v naravi kot potrebno in zdravo. Svoj čas, ki mu je dovoljen za počitek in zabavo, porabi zurnaj na deželi. Mi pa, ki nam je poklic bivanje v širni naravi, ki smo stalno v neposrednem stiku s poljem, z gozdovi in s travniki smo največkrat iskali razvedrila in našli svojo zabavo doma ali v gostilni. Do zadnjega časa si nismo znali poiskati zabave, ki bi nas tudi v času nedeljskega počitka dostojno in prisrčno vezala z naravo, z zemljo. Še-le zadnje čase je naša kmetijska mladina našla način, ki jo najzanimivejše, najprisrčnejše in tudi najzabavnejše veže z njeno rednico zemljo. To so kmetijske tekme. Brez vsakih posebnih težkoč, brez vsake posebne reklame, so se uvedle med nami tekme koscev, žanjic, tekme raznega kmetijskega orodja. In koliko je živega zanimanja za te prireditve! Poglejmo vrednost teh prireditev. One imajo poleg običajnega športnega užitka tudi važno praktično vrednost — neko kmetijsko strokovno izobrazbo. Saj se ob vsaki taki tekmi razvije tudi široka debata o prednostih in napakah pri vršenju posameznih del, n. pr. kako se treba pri delu držati, kako ravnati z orodjem, o uredbi pluga, o vožnji in vpregi stroja i. t. d. Tega nam ne more nuditi nobena knjiga, ne zna pojasniti najboljši predavatelj.

Kakor strokovno poučno, tako imajo take tekme možnost, da tudi moralno ugodno vplivajo na vzgojo in življenje mladine. Saj s svojim efektom postavljajo kmetijstvo v enakovredno vrsto z drugimi strokami. Marsikateri kmetijski fant, ki bi se preje sramoval srečati meščana ali tov. delavca s koso na rami, se je na tekmi koscev samozavestno in s ponosom pokazal junaka. Prav tako — ako ne še bolj — vplivajo take tekme tudi na kmetijska dekleta.

Kmetijske tekme pa bo treba še vsestransko izpopolniti in brezkončno pomnožiti! Saj se že dela na novih oblikah kmet. tekem kakor n. pr. primerjalnih tekmah, kjer naj bi na pr. tekma žanjic in tekma kosilnih ozir. žetvenih strojev ugotovila koristi slednjih. Nadalje se bodo naša dekleta poskusila, katera z razmeroma najmanj stroški napravi najboljše družinsko kosilo, opere perilo, odstrani madeže, uniči mrčes, konzervira sadje in zelenjavo, ureže in sešije svojo obleko i. t. d. Fantje pa bomo imeli priliko poskusiti se v ročnem in strojnem sejanju, umetnem gnojenju, izdelovanju, popravljanju in nasaianju kmet. orodja, v upravljanju raznih strojev, v računanju in

risanju načrtov (teoretično), o gojitvi raznih kultur odn. upravljanju celih kmetij z ozirom na dobičkanosnost i. t. d.

Mnogo takih tekem bo mogoče izvesti tudi v zimskem času, ko imamo več časa in prilike. Zato naj se naša društva n. pr. skupno slikajo, a naj primerno število slik obdržijo v svrhu nekakih diplom, katere naj razdelijo odličnjakom tekem. Ko bo na pr. na članskem sestanku običajni dnevni red izčrpan, naj se sestavijo primerna vprašanja kakor: 1. kaj mora vedeti dober gospodar, 2. kaj znati dobra gospodinja, 3. v čem tiči blagostanje in napre-

S tekme koscev v Podhosti pri Toplicah.

dek kmetijstva, 4. katere pasme dom. živali so za naše razmere najprikladnejše, 5. katera polj. kultura se pri nas a) najbolj, b) najslabše izplača, 6. katere hran. snovi so naši zemlji najpotrebnejše, 7. kaj je eksistenčni minimum, 1%, 8. koliko je ar, ha, oral, mernik posetve, seženj, 9. kako je najbolje ravnanje z mlekom, a) da se ne kisa, b) da je zdravo, c) da za njega čimnajveč iztržimo, 10. kaj je pogoj uspešnega razvoja našega društva itd.

Najboljši rešitelji teh in sličnih vprašanj naj se primerno nagrade. V slučaju pa, da društvo nima za take nagrade sredstev, pa naj bi služile kot nagrade diplome, t. j. od društva potrjene skupne slike, ki bi jih nagrajeni člani hranili kot lep spomin in častno priznanje.

Take tekme bi zlasti v zimskem času služile v najlepšo zabavo in bi bile obenem dobra šola. Marsikdo, ki mu je šolski pouk

mučen in čitanje poučnih knjig dolgočasno, bo na takih tekmah mnogo pridobil. Člani bodo svoj kmetski stan še bolj vzljubili, njih samozavest bo zrasla in s to samozavestjo tudi borbenost, ki bo pripomogla kmetu do onega položaja v človeški družbi, ki mu po vsej pravici gre.

Zato pa je naloga vseh, katerim je napredek kmetijstva pri srcu in katerim je pospeševanje istega dolžnost, da to gibanje primerno podpirajo, a lepo idejo kmetijskih tekem širijo, prireditve izboljšujejo, izpopolnujejo in množijo. S tem bodo vršili plemenito delo, katero bo že v bližnji bodočnosti obrodilo bogat sad.

Zadružni kongres v Ljubljani.

V nedeljo, 1. septembra t. l. se je vršil v Ljubljani občni zbor Glavne zadružne zveze v naši državi. Bil je to jubilejni občni zbor ob priliki desetletnice obstoja državne zadružne zveze. Z zadoščenjem lahko ugotovimo, da je kongres v vsakem oziru izvrstno uspel. Prostorna dvorana v Delavski zbornici je bila vedno polna delegatov, ki so prišli iz cele države in ki so z velikim zanimanjem sledili izvajanjem posameznih referentov.

Tajnik glavnega zadružnega saveza in ž. Ivan Varga je kot prvi referent poročal o ustanovitvi in desetletnemu delovanju Saveza. Nekaj mesecev po ujedinenju — 2. februarja 1919 — je bilo na seji zadružne sekcije poverjenišva za agrarno reformo narodnega sveta v Zagrebu načelno sklenjeno, da se osnuje zveza vseh zadružnih organizacij v državi. 14. junija 1919 se je vršil ustanovni občni zbor, na katerem je bil ustanovljen Glavni zadružni savez, ki se je nadel nalogo, pospeševati dviganje kulturnega nivoja kmetškega prebivalstva v agrarno političnem pogledu in zastopati celokupno zadružništvo v pogledu širjenja zadružne misli, negovanja zadružnega poduka, dajati inicijativo za osnovanje potrebnih ustanov in organizacij ter zbirati material za izenačenje zadružne zakonodaje.

Dr. Basaj Jože je predaval o zadružnem zakonodajstvu. Predavatelj je povdarjal, da je razvoj in napredek zadružništva predvsem odvisen od zakonodaje. Če je zakonodaja naklonjena zadružništvu, tedaj je razmah in napredek možen, sicer pa nastane lahko mrtvilo, ki upropasti celo gibanje. Za vzgled je referent postavil Anglijo in Nemčijo, kjer je zadružna misel — ravno ker je bilo zadružništvo od vsega početka postavljeno na zdravo podlago in

je zadružna zakonodaja dala zadrugam popolno svobodo v svojem udejstvovanju — doživela veliko zmago. Stremljenje našega zadružništva gre za tem, da čim preje dobimo enoten zadružni zakon za celo državo. Važno je nadalje to, da se mora zadružništvo razvijati iz lastne inicijative naroda. Kot velevažen gospodarski faktor mora zadružništvo uživati povsod gotove ugodnosti tako davčne, taksne in poštne.

Kot tretji referent je nastopil inž. Vojislav Djordjevič, ki je predaval o zadružništvu kot novemu ekonomskemu sistemu povdarjajoč, da je zadružništvo rešilo veliko nasprotstvo med delom in kapitalom, odpravilo oderuštvo in onemogočilo velike dobičke. Zadružni misli se obeta še velika bodočnost.

Tajnik Osrednjega saveza hrvatskih kmetijskih zadrug Nikola Jagatič je v svojem predavanju o splošnih principih zadružne organizacije naglašal, da ustvarja zadružništvo poleg materijelnih dobrin tudi moralne. Zadružništvo je oblika samopomoči malih, in je edini izhod iz splošne gospodarske krize, v kateri se danes nahajamo.

Eden najboljših naših zadrugarjev inspektor Miloš Štibler je govoril o našem zadružnem šolstvu, ki še daleč ni na višku. Če hočemo, da se zadružna misel širi, rabimo seveda tudi strokovno nabražene zadrugarje, kakor jih imajo drugod, po Nemčiji, Angliji, Čehoslovaškem itd. Potrebne so nam nižje, pa tudi višje zadružne šole.

Kot zadnji referent je nastopil Martin Glavina, ki je govoril o življenjskih problemih našega agrarnega zadružništva, dokazujoč na primerih v Vojvodini.

Sprejeta je bila resolucija, ki izraža misli v smislu referatov.

Dostojno so naši zadružni delavci proslavili desetletnico obstoja glavne zadružne zveze in sicer z delom — kakor smo to pričakovali. Uverili smo se lahko, da tudi pri nas zadružna misel zmaguje, da, lahko že skoraj rečemo — je že zmagala. Pravilno se je ob zadružnem kongresu poudarjalo, da nas je ravno močno razvito zadružništvo rešilo pred gospodarskim polomom. D.

Zadružni tečaj v Ljubljani.

V Ljubljani se vrši vsako leto zadružni tečaj, ki traja od začetka novembra do velike noči.

V tečaju se vzgaja voditelje in druge funkcionarje kmetijskih zadrug. Poučuje se slovenski jezik, računstvo, lepopisje,

gospodarski zemljepis, knjigovodstvo, združništvo, nauk o vodstvu zadrug, združno menično in temeljno državno pravo.

V tečaj se sprejemajo mladeniči, ki so dovršili 16. leto, ljudsko šolo in ki ostanejo doma ter hočejo delovati v domačih zadruгах.

Tečaj je velike važnosti tako za vzgojo združnih delavcev, kakor tudi za vzgojo naših kmetjskih mladeničev v občeh, ker jim nudi potrebno izobrazbo, brez katere kmet dandanes ne more več uspešno gospodariti.

Vsled tega daje Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani kmetjskim mladeničem, ki ostanejo doma na kmetiji in hočejo delovati v zadruгах, denarno podporo.

Kdor hoče obiskovati šolo, mora prositi za sprejem. Prošnji je treba priložiti krstni ali domovinski list in zadnje šolsko spričevalo. Kdor želi podporo, mora nasloviti prošnjo na Zvezo slovenskih zadrug v Ljubljani. Prošnjo se mora poslati do 10. oktobra in je koleka prosta.

Kotiček za dekleta

Mano:

Kako naj se oblačimo?

Marsikatero naše dekle misli, da je lepa in moderna, če posnema v obleki marsikatera mestna dekleta. Za težko prislužene ali prihranjene denarce gre in si kupi svilen ali polsvilen obleko ali bluzo, kupi si nogavice iz umetne svile (ker iz prave svile so predrage), kupi si lakaste čevljičke ali take iz svetle kože, z visokimi petami (mestne promenadne). In ko obleče vse tisto nase in gre skozi dišeča polja, skozi rosno jutro k fari v cerkev, ni ne ptič ne miš, ne krop, ne voda. Ne glede na to, da si naše dekle samo ne zna in ne more vkrojiti obleke tako, kot jo vkroji izurjena mestna šivilja in kot to zahteva barva in kakovost blaga, ne glede na to, da izgleda kmetjsko dekle v prekratkem krilu, v izrezani bluzi, brez rokavov, neokusno in neprimerno, je taka obleka za kmetjske prilike, za življenje na deželi in za vso tisto podeželsko okolico neprimerna in nepraktična. Mestna dekleta, ki razmeroma lažje zaslužijo svoj denar (uradnice, obrtnice, prodajalke, delavke) ali pa ga prejmejo od svojcev, si tako kratkotrajno obleko lažje nabavijo kot dekleta iz kmetjske hiše. In

potem pomislimo, pod kakšnimi okoliščinami nosi obleko dekleta v mestu, kako pa na deželi. V mestu ni blatnih kolovozov in steza, kjer se oškropi obleka in oblatijo čevlji, ni rosnih travnikov in bodljikavega grmičevja ob potih, kamor se zatakne tanka nogavica, v mestu se pred nenadno ploho lahko zatečeš v najbližjo vežo i. t. d. Poleg tega ima navadno meščanka več časa za čiščenje, likanje, pranje in drugo negovanje svoje obleke in svojega obuvala kot ga ima pa večno v delu vprežena deželanka. In da ne pozabimo: naše prirodno, nepokvarjeno dekleta se ne izogiba naglih, krepkih pokretov — zdaj se zasukne, zdaj poskoči, zdaj steče in predno se prav zave, že je luknja v krilu, rež v nogavici in odlomljena peta na finem čevljičku.

Ne sledimo torej slepo modi, ne bodimo nepraktične. Saj je obleka res lepa le če odgovarja potrebi in se po izgledu strinja (harmonira) s človekom. Saj ni treba, da hodimo kot naše matere v dolgih širokih krilih, v tesnih, toplih kočmajkah, o, saj tudi me občutimo udobnost kratkih kril, lahkih bluz, ki nas ne ovirajo okrog vratu, ne pritiskajo okrog zapestij, ramen in komolcev. Tudi me nosimo rade lahko svetlo perilo, svetlejša nogavice in nizke čevlje.

Vendar moramo pri kupovanju blaga gledati na kakovost, ki je bolj odporna za nošenje v podeželskih prilikah. Nikdar se svila, niti draga, niti cenena, ne obnese na kmetih. Po parkratni noši obledi, se zamaže in ker se težko snaži, od potenja in prahu preperi. Kupimo si raje dobro volneno blago (za hladnejše vreme) ali kakšno lahko pralno za poletje. Enobarvna volna se da navadno lahko snažiti in tudi prati. Dobro temnoplavo volneno blago je vedno lepo in praktično. Ne obledi rado in se nosi lahko ob vseh prilikah. K obleki iz takega blaga lepo pristojata bel ovrtnik in bele zapestnice, ki jih napravimo iz pralnega blaga (ne svile), tako da se dajo večkrat kneti in oprati. Taka obleka vedno tudi mladostno učinkuje. Izogibljimo se svetlih kričečih barv. Rdeče je zelo upadljivo in ne učinkuje prijetno. Cela bela obleka je za deželo neprimerna, pač pa so lepe bele pralne bluze. Sploh moramo pri nabavljanju obleke računati tudi z možnostjo, da jo tu pa tam opere dež, da bo včasih prepotena in zmečkana in jo bomo morali večkrat snažiti, eventualno prati in likati. — Perilo je najlepše belo, ker se mora večkrat menjati (to je zdravo in okusno) in se lahko temeljito opere in prekuha. Ni pa lepo, če izpod krila gleda rob spodnjega krila ali hlačk, niti če so to lepe čipke, kaj šele, če so te čipke scefrane ali raztrgane. — Da lakaste in svetlobarvne čevljičke ne smemo izpostavljati blatu, prahu in rosi, se samo ob sebi razume. Nenegovan lak kmalu razpoka, a svetlo usnje se naglo zamaže in odrgne. Saj se dobe lepi nizki čevlji iz trpežnega črnega ali rujavega usnja, ki mnogo prenesejo in ne potrebujejo tako skrbne nege. In potem nogavice! Svetle, tanke nogavice zahtevajo čisto nogo. Zato jih priporočamo. Črne nogavice je površno dekleta nosilo tedne, ne da bi jih opralo — saj se umazanost ni poznala. Danes se morajo nogavice oprati skoraj po vsakem nošenju. Seveda zahtevajo take tanke nogavice tudi mnogo časa za krpanje. Malo luknjico zamašimo naglo, za večjo porabimo že pol ure. Gola peta in goli prsti v čevlju pa so skrajno neokusni in so zelo slabo pričevalo nosilke.

Uravnajmo toraj svoja oblačila po svojih zmožnostih in po prilikah v katerih živimo. Ne pozabimo pa nikdar, da je še tako fina obleka nemogoča, ako je raztrgana in zamazana in da je čisto in sveže dekleta v še tako skromni, a snažni obleki prikupljivo in lepo.

Organizacija

Kmečki praznik na Krškem polju. 18. t. m. se je vršil na Krškem polju kmečki praznik z običajno razstavo živine in konjsko dirko. Pred razstavo se je vršila kolesarska dirka na progi Krško-Brežice-Krško, ki je 28 km dolga in se vije po zelo slabih cestah. Progo je prevozil Križman Ivan v 1 uri, min. 2/10, drugi Ivšič Anton, 1 ura, 4 min, 4/10 in tretji Jesenšek Ivan, 1 ura, 5 min. 5/10.

Po dirki, katero je vodil g. R. Engelsberger, je bila otvorjena živinska razstava, na katero so pripeljali okoliški posestniki uprav krasne eksemplare. Izročeno je bilo več denarnih nagrad. — Točno ob 12. uri se je razvil sprevod proti dirkališču. V prizorih na vozeh so bila zastopana skoro vsa dela našega kmeta. Posebno je ugajal voz ž ženjicami, mlatiči in trgači. Skozi Krško in Leskovec je prispel sprevod na dirkališče, kamor so kmalu začele prihajati množice ljudstva. Ob pol 4. uri se je začela na Krškem polju konjska dirka. Po konjski dirki se je vršila še kolesarska dirka na progi 3krat 900 m in polževa dirka na 50 m. Prvi so bili doseženi naslednji rezultati:

1. Ciklaš Jože, Ljubljana 5 min. 47; 2. Križman Ivan, Ribnica 5 min. 50; 3. Ivšič Anton Krška vas 6 min. — Pri polževi dirki, ki je vzbujala mnogo smeha, je zadnji prispel na cilj: Ciklaš Jože, Ljubljana 2 min. 45 5/10. — Po razdelitvi nagrad se je vršila na dirkališču ljudska veselica, ki je v animiranem razpoloženju ob zvokih izvrstne krške godbe trajala pozno v noč. Žal nam je bilo, da je vlak proti Zid. mostu odhajal tako zgodaj in so se mnogi gostje iz Ljubljane že kmalu odpeljali.

Kmečki praznik na Bledu. 8. september je bil krasen solnčen predjesenski dan, ki je privabil na naš Bled veliko kmečkega ljudstva od blizu in daleč. Dopoldan nam je minil v sprehajanju po tem najidilicnejšem kotičku slovenske zemlje, v ozarenju po jezeru, v cerkvi pri Mariji na Jezeru — kakor je pač kdo hotel, popoldne pa smo pohiteli v sicer tiho in samotno Zako, odkoder so nas že izdaleka pozdravljali slovenski prapori. Jahalno in dirkalno društvo za Gorenjsko je tamkaj priredilo velike konjske dirke, Zveza društev kmetijskih fantov in deklet je pa nameravala prirediti kolesarsko dirko okoli jezera. Dirka je morala odpasti, ker nam je oblasti niso dovolile z ozirom na velik promet, ki vlada na cesti okrog jezera in bi ne bila izključena možnost kake nesreče. Pač pa je naša Zveza priredila na veseličnem prostoru srečolov, ki je prav dobro uspel. Imeli smo obilo lepih in koristnih dobitkov, ki so provzročili mnogo veselja.

Okrog 15. ure se je pripeljala na veselični prostor povorka lepo okrašenih kmečkih voz polnih narodnih noš, ki so jo otvorili jezdec v narodnih nošah. S petjem, godbo in veselim vzklikanjem so šli mimo nas. Nato se je razvila dirka, kateri je z velikim zanimanjem sledila množica domačinov in tujcev — letoviščarjev. Po dirki se je razvila vsesplošna zabava. Mladina je prišla na svoj račun na plesišču, drugi pa v raznih paviljonih, založenih z vinom, pivom, kavo in drugimi dobrotami. Pozno v noč je trajalo neprisiljeno veselje.

Da je srečolov v Zaki tako sijajno moralno, posebno pa materialno uspel, se imamo posebno zahvaliti našim požrtvovalnim zbiralcem dobitkov za srečolov

in njih uspešnemu trudu pri delu. Javno se na tem mestu zahvaljujemo gospej Z. Čučkovi in njenemu soprogu g. Čuček-u, ki nam je žrtvoval svoj prosti popoldan, gđč. Rozmanovi, g. Šimnovcu, nekaterim članom naše „Mlade generacije“ in vsem drugim, ki so tako nesebično žrtvovali trud in čas za našo stvar. Pri tej priliki moremo pohvalno omeniti gg. trgovce z lesnimi izdelki v Sodražici, ki so kar tekmovali med seboj v radodarnosti za naš srečolov.

Kmetijska družba za Slovenijo je imela v začetku tega meseca svoj redni občni zbor. Na tem občnem zboru je bil izvoljen nov predsednik in sprejet nov delovni program. Sodeč po tem programu in po osebi, ki je izbrana za predsednika, lahko pričakujemo od Kmetijske družbe, da se bo pomladila in pomnožila svojo delavnost za strokovni napredek našega kmeta. Za predsednika je izvoljen Fran Trček, ravnatelj Zveze Slov. zadrug in aktivni delavec v našem mladinskem gibanju. Mi mu k temu uspehu čestitamo in smo prepričani, da bo tudi Kmet. družba zabeležila pod njegovim vodstvom nove uspehe. Ker tudi naša Zveza deluje na poglobitvi strokovne izobrazbe naše kmetijske mladine, si želimo ozkega sodelovanja s Kmetijsko družbo.

Frankolovo. Dne 9. septembra je imelo Društvo kmetijskih fantov in deklet sejo, ter so se seje udeležili tudi člani v tako velikem številu, da smo sejo pretvorili v članski sestanek.

Na predlog agilnega tovariša podpredsednika Antona Šibanca, se je izvolil časopisniški odsek, ki ima nalogo, da v decembru mesecu v toku dveh dni pobere naročnino za „Grudo“, „Kmetijsko matico“ in „Kmetijski list“. — Nadalje se je sklenilo, da priredi društvo 29. sept. popoldne izlet na „Žlabuco“. — Knjige se pa izposojujejo vsako nedeljo dopoldne v društvenih prostorih v Zabukovju št. 10. Na željo članov se dobe knjige tudi med tednom. — Živel D. K. F. i. D. v Frankolovem! Želimo mnogo uspeha in ga stavljamo drugim našim društvom za vzgled.

Frankolovo. V nedeljo, dne 11. avgusta je bil ustanovni občni zbor „Društva kmetijskih fantov in deklet na Frankolovem“. Zborovanja se je vdeležilo tako število kmečke mladine, da so bili gostilniški prostori gostilne Schnabl premali ter smo morali zborovati na prostem. Poleg domače mladine so bili na zborovanju predvsem častno zastopani tovariši iz Orlevasi, Novecerkve in Dramelj.

Po pozdravnem nagovoru je tovariš Fran Potočnik otvoril zborovanje, ter dal besedo tovarišu delegatu Zveze dr. Igor Rosini, ki je govoril o pomenu našega pokreta. Potem je govoril tovariš dr. Anton Novačan, ki je razlagal, da slone na kmetu vsi stanovi in da je le kmet temelj celega naroda. Tovariš And. Jesenek iz Dramelj je prečital društvena pravila, ki so jih zborovalci soglasno sprejeli. Nato so bili izvoljeni v odbor sledeči tovariši-ice: predsednik Franc Potočnik, podpredsednik Anton Šibanc, tajnik Franc Šibanc, blagajnik Ferdo Potočnik. Odborniki: Maks Škoflek, Ignac Pejcha, Miha Škoflek, Mimika Novačan, Katika Rakovnik, Genovefa Fijavž. Namestniki: Ivan Sodin, Micika Potočnik, Ema Germ, Rudolf Šibanc, Veronika Škoflek. Nadzorniki: Štefan Dolar, Alojž Železnik. Delegat: Ferdo Potočnik. Oglasil se je k besedi tovariš Ivan Kronovšek iz Orlevasi ter spodbujal tovariše, da se naj organizirajo v naših mladinskih organizacijah tako, da bodo naše organizacije v vseh vaseh, da bomo lahko iz ene naše organizacije v drugo doklicali. Tedaj bo naš kmet vstal in se otesel duševnih in telesnih verig. Govoril je še dijak Juhart in obljubljal, da bo šel skupno s kmečko mladino na delo, ter pomagal orati ledino in posejati jo s

kmečko idejo. Tovarišicam je prinesla pozdrave tov. Lizika Jesenek iz Dramlje ter želela, da se večkrat snidejo. Iz Novecerkve je pa pozdravil zborovalce tovariš Štefan Doler in naglašal, da je od nas mladine odvisno, kakšna bo država, ter želel, da se tudi Frankolčani udeležijo ustanovnega občnega zbora društva kmetjskih fantov in deklet v Novicerkvi, ki ga želijo sklicati to leto.

Po zborovanju smo zapeli par narodnih pesmi in se polni navdušenja za našo kmečko stvar razšli.

Popravek: V 7.—8. šte. Grude se nam je med poročili iz Organizacije v odstavku Sv. Jurij ob Taboru vrnila napaka pri imenih. Glasiti mora v 3. vrsti: Ivan Kumer (ne Kramer), v 7. vrsti: Vinko Natek (ne Ivan Natek) in blagajnik Vinko Natek (ne Franc Blatnik).

Pesnik Ivo Vojnovič umrl. Pred kratkem je v Beogradu zatisnil svoje trudne oči dramatik in pesnik Ivo Vojnovič, rodom iz Dubrovnika. Že pred vojno smo ga dobro poznali. Njegova znana pesnitev „Smrt majke Jugovičev“ se je v sezoni 1911—1912 vprizorila v Trstu, v Ljubljani pa šele začetkom l. 1919. Ravnotako sta bili drami „Psyhe“ in „Ekvinocij“ že l. 1911 vprizorjeni v Ljubljani.

Vrhunec Vojnovičevega umetniškega ustvarjanja pomeni njegova „Dubrovačka trilogija“, ki je po mnenju strokovnjakov najboljšo hrvatsko dramsko delo. Žal, da tega reprezentativnega in odsko zelo efektne delo na slovenskem gledališču še nismo imeli prilike videti, dočim so ga v Pragi že opetovano igrali.

Kakor je pokojni Vojnovič sam želel, so ga pokopali v njegovem rodnem kraju Dubrovniku. Tam na pokopališču sv. Mihajla počiva velik genij — dubrovniški labud — v stari rodbinski grobnici poleg svoje ljubljene matere. **D.**

Slovanski agrarni svet.

Kmetsko mladinsko gibanje na Čehoslovaškem za strokovno izobrazbo.

Kmetski omladinski pokret na Čehoslovaškem smatra za eno glavnih svojih nalog širiti smisel za strokovno izobrazbo. Poglobljevanju strokovnega znanja v teoriji in praksi je posvečen velik del organizatoričnega dela, ki ga vodijo: Osrednja poljedelska komisija pri Zvezi v Pragi, Pokrajinske poljedelske komisije za Češko, Moravsko, Slovaško in Karpatsko Rusijo. Tudi vsaka župa ima poseben odsek za širjenje strokovne izobrazbe v teoriji in praksi. Istotako posamezna društva. Z ozirom na naše razmere treba omeniti, da so člani osrednjih kakor tudi župnih komisij povečini kmetijski strokovnjaki, predvsem inženirji strokovnjaki. Prirejajo se številni kurzi in predavanja, ki skušajo vposobiti kmetsko mladino za naprednejše kmetovanje, ki naj dvigne prinosnost kmetskega gospodarstva. Pod vodstvom Osrednje go-

spod. komisije je bil lanskega leta prirejen dan spomladne setve. Na ta dan se je vršilo 271 predavanj, ki jih je poslušalo 45.000 poslušalcev. Ta prireditev se bo ponavljala letno in ima za cilj poučiti češkega kmetovalca o vseh pogojih za uspešnejše gospodarjenje, posebno pa jih seznaniti tudi z vsemi novimi iznajdbami v tej smeri.

Velika važnost se polaga tudi na poučevanje računovodstva in knjigovodstva za kmetško gospodarstvo ter na način uprave in organizacije. To izobraževalno delo beleži velike uspehe ravno radi tega, ker se obrača na kmetško mladino, ki je v tem pogledu dozretnejša kot pa starejši ljudje. Razvoj strokovnega kmetškega šolstva na Čehoslovaškem ima precej zahvaliti smislu za strokovno izobrazbo, ki ga širi med čehoslov. omladino kmetški omladinski pokret.

Zveza slovanske agrarne mladine. 16. seja prezidija te Zveze se bo vršila dne 6. in 7. oktobra 1929 v Ljubljani z obširnimi programom. V Ljubljani se torej sestanejo v začetku prihodnjega meseca predstavniki vseh kmetških omladinskih organizacij iz vseh slovanskih držav. Mi jih iskreno pozdravljamo v naši sredi in želimo uspeha pri njihovem delu, kakor tudi prijetne zabave.

Dobro ga je.

Ivan sreča zvečer Tomaža, ki gre z lučjo po vasi.

— No, Tomaž, kam pa kam?

— Vasovat grem!

— Pa z lučjo? Kakšna je danes mladina! Ko sem bil jaz mlad, sem hodil vasovat brez luči.

— Se mi je takoj zdelo, ko sem prvič zagledal tvojo ženo.

V prepiru.

Dva se prav srdito prepirata. Prvi pravi drugemu: „Ti mladič ti, kar si ti, sem bil jaz že zdavnaj, ti osel ti.“

REŠITEV UGANK priobčenih v 7.—8. številki „Grude“.

1. Zlogovnica.

Dodaj drugi polovici zlogov črko r, nato pridruži ostale zloge in dobiš 14 sledečih besed:

koran, perun, kurat, barje, zarja, morje, april, marec, porok, žarek, berač, burja, mirta in puran.

2. Križanka.

Navpično: 1. sir, 2. rak, 3. sok, 5. maček, 6. ar, 8. ar, 9. Pegam, 10. Del, 11. dež, 13. kam, 18. da, 19. ta, 21. dol, 22. sak, 24. sod. — Vodoravno: 2. ris, 4. ara, 5. mak, 7. kap, 10. dar, 12. rek, 14. meč, 15. jež, 16. gad, 17. led, 19. tam, 20. kod, 22. som, 23. osa, 25. lok.

1. Križna uganka.

(Sestavil tov. Kešlok.)

Besede pomenijo:

1-2 ptica

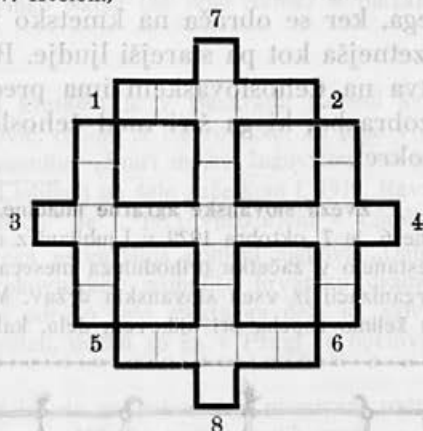
3-4 pokrajina v Jugoslaviji

5-6 mesec

1-5 ptica

2-6 divjačina

7-8 pokrajina v Jugoslaviji

Zamudne naročnike „Grude“ bomo v teh dneh opomnili s posebnimi opomini, katerim bo priložena tudi položnica. Naj ti zamudniki upoštevajo, da nam s svojo nemarnostjo provzročajo veliko sitnosti in dela ter mnogo nepotrebnih stroškov. Upamo, da bodo vsaj na ta poziv storili svojo dolžnost in nam prihranili nadaljno delo in stroške z izterjavanjem naročnine. Plačajte zaostalo naročnino takoj!

„PLANINKA“ ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokračne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen.

Vzpodbuja apetit in izbornu učinkuje pri arteriosklerozi. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20.— z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongresni trg

Dobro kupite

nogavice, rokavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbе, nože, škarje, voščeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, špec. blago in ostale v to stroko spadajoče predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz opekarne **Ilovac**, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

TISKARNA

LITOGRAFIJA

OFFSETTISK

KARTONAŽA

KNJIGOVEZNICA

J. Blasnika nasl.

LJUBLJANA, BREG ŠTEV. 10 - 12.

Pri nakupu vsakovrstne kuhinjske posode in vsega v železninarsko stroko spadajočega blaga, kakor tudi priznано najboljših strojev in orodja za poljedelstvo in obrt se priporoča najstarejša tvrdka te stroke

Schneider & Verovšek

trg vina z železnino in vsakovrstnih strojev
v Ljubljani, Dunajska cesta 16.

Denar naložite najboljše in
najvarnejše

pri domačem zavodu

KMETSKE HRANILNE IN POSOJILNE DOM

V LJUBLJANI

registr. zadruga z
neomejeno zavezo

Tavčarjeva (Sodna) ul. 1.

Brzjavke: »Kmetiskidom«. Račun poštne hranilnice 14.257. Telefon 2847

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po **6%**, proti trimesečni odpovedi po **7½%**, brez odbitka davka na rente.

**Stanje vlog:
nad Din 20.000.000.**

**Jamstvo za vloge presega večkratno
vrednost vlog.**

Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbe in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8-12½ in od 3-4½, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8-12½.

Podružnica v Mariboru Slomškov trg 3 (poleg Stolne cerkve)